

HET POSITIEF PAMFLET

LINKS-PROGRESSIEVE IDEEËN VOOR EEN PVDA DIE
ZELFSTANDIGHEID, VRIJHEID EN VOORUITGANG ONDERSTEUNT

WIMAR BOLHUIS
APRIL 2015, DEN HAAG

PAMFLET POSITIEF HET

ZELFSTANDIGHEID, VRIJHEID EN VOORUITGANG ONDERSTEUNT
LINKS-PROGRESSIEVE IDEEËN VOOR EEN PVDA DIE

APRIL 2012, DEN HAAG
WIMAR BOLHUIS

AANLEIDING

Het zoemt in de PvdA. Naast onvrede over het kabinetsbeleid heerst er een gevoel dat de partij achterhaalde verhalen vertelt, terwijl ontwikkelingen als individualisering, toegenomen educatie, ontkerkelijking, emancipatie, digitalisering, globalisering en migratie juist om nieuwe ideeën vragen. Een stilstand in ideevorming leidt tegenwoordig snel tot stemmenverlies, omdat vaste achterbannen zijn verdwenen en mensen zoeken naar politici die willen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Het gat tussen de PvdA en de (nieuwe generaties) kiezers dreigt groter te worden. Veel partijgenoten zagen reden om zich in het publieke debat te mengen. Hun grootste zorg is dat de sociaaldemocratie een 'onduidelijk profiel' houdt en daardoor in een structurele 'vertrouwenscrisis' met de mensen in het land terecht komt. Deze uitspraken zijn een goedbedoelde oproep om na te denken over de koers van de PvdA na de rit Rutte-Asscher. Voor 2017 en verder zijn nieuwe politieke ideeën onmisbaar, omdat ze mensen kunnen inspireren en het begin van verandering en meer welvaart en welzijn kunnen zijn. Politiek doet ertoe, ook al lijken burgers, media én politici het politieke proces steeds meer als een spel te zien waarin het alleen draait om strategie en framing.

Dit *Positief Pamflet* probeert op basis van idealen en inhoud vooruit te kijken. In een links-progressieve partij als de PvdA gaat het denken gelukkig altijd door: vooruitgang van de samenleving leidt tot vooruitgang van politieke ideeën. Met die gedachte bundelt dit pamflet 17 nieuwe ideeën voor de PvdA die passen bij de moderne samenleving. Ze zijn gebaseerd op suggesties van partijleden in recente opiniestukken, artikelen, rapporten en werkgroepbijeenkomsten. Het zijn geen conservatieve ideeën die stellen dat de PvdA dezelfde koers moet varen als vroeger, maar links-progressieve, optimistische ideeën die uitstralen dat de PvdA mensen meer moet ondersteunen in gelijke mogelijkheden tot zelfstandigheid, vrijheid en vooruitgang. De rode draad die door het *Positief Pamflet* loopt is dat solidariteit en saamhorigheid in de 21ste eeuw steun houden als het collectief en het gelijkheids-denken zich inzetten voor individuele vrijheid en vooruitgang - 'samen voor elkaars vrijheid'. De publieke sector zal een 'vrijheidsmachine' moeten worden. Solidariteit, saamhorigheid en emancipatie zullen tot uiting komen in een actieve Ondersteunende Staat die de mensen die dat nodig hebben de vrijheidsgoederen - onder meer een bestaansminimum, veiligheid, gezondheidszorg, huisvesting en onderwijs - verschaft om hun eigen leven te kunnen bepalen en het bedrijfsleven waar nodig ondersteunt om groei en banen te realiseren. Zo krijgen meer mensen in Nederland dezelfde mogelijkheden en vrijheid om zichzelf te ontplooiën, want mensen vrijheid geven vraagt meer dan alleen een vrijheid van regels bieden. Dit links-progressieve geluid, optimistisch over vooruitgang, de publieke sector én de individuele vrijheid past beter bij de huidige tijdgeest dan een conservatieve koers.

Het is de onrechtvaardige verdeling van mogelijkheden (en daarmee vrijheid en uitkomsten), simpelweg op basis van geluk of traditie, die de achterban van de PvdA tegen de borst stuit. Vanuit deze overtuiging schrijf ik dit links-progressieve pamflet: er bestaat toch geen rechtvaardiging om onze mogelijkheden tot vrijheid ongelijk onder inwoners te verdelen? Nederland gaat vooruit, alleen blijven er mensen achter die zonder mogelijkheden - een bestaansminimum, veiligheid, zorg, huisvesting en onderwijs - gevangen zitten. Terwijl dit onnodig is: ons land heeft de welvaart om meer mensen

een zelfstandig leven met vrijheid en vooruitgang te bieden. Het is de wens van de PvdA om de ongelijke verdeling van (de mogelijkheden tot) werk, inkomen, vermogen, kennis, informatie, macht en andere vrijheidsgoederen te verminderen waar deze oneerlijk is. Een ongelijke spreiding is alleen eerlijk door buitengewone individuele inspanning. Het politiek ideaal is dat mensen in gelijke mate hun eigen leven kunnen bepalen en verbeteren. Dit *Positief Pamflet* wil een links-progressief perspectief bieden aan alle mensen die de PvdA een warm hart toedragen, ongeacht leeftijd, cultuur, opleidingsniveau en sociaaleconomische achtergrond. De wens is politiek te inspireren door het bundelen van moderne uitgangspunten en nieuwe ideeën. Dit *Positief Pamflet* bewijst dat de achterban van de PvdA een ideeënmachine is, die ook in 2015 weer richtingen aandraagt voor maatschappelijke, economische en sociale vooruitgang. Met dit uitgangspunt hoopt dit pamflet een basis te vormen voor een bredere discussie in de partij.

UITGANGSPUNTEN VOOR HET POSITIEF PAMFLET

De 17 ideeën in dit pamflet volgen uit drie observaties. De eerste observatie is dat de moderne burger vaker eigen opvattingen ontwikkelt en zelf(bewust) zijn of haar beslissingen neemt. De *gegroeide individuele mogelijkheden* zijn de verworvenheid van de vooruitgang in de laatste decennia, waarin welvaart, kennis, onderwijs, emancipatie, digitale technologie en informatie-uitwisseling toenamen en de middenklasse groeide. De PvdA zette zich bij uitstek in voor deze ontwikkeling. Verdere emancipatie zal collectivisme, solidariteit en saamhorigheid niet afbreken, maar zorgen voor concentratie binnen de moderne 'zuilen' als hoogopgeleid, laagopgeleid, atheïstisch, christelijk, islamitisch, autochtoon en de verschillende migrantengroepen. Tegelijk heeft de vooruitgang er ook toe geleid dat onze arbeidsmarkt, sociale zekerheid en aangrenzende instituties nu onder hoogspanning staan. Er is interne druk door de toegenomen mogelijkheden en de wens tot zelfbeschikking van werkers en externe druk door meer technologische mogelijkheden, digitalisering, lagelonenlanden, uitbesteding en goedkoper arbeidsaanbod uit andere EU-lidstaten. Deze druk vraagt een links-progressieve PvdA niet om vast te houden aan oude denkbeelden. Deze druk vraagt om modernisatie van achterhaalde regels en instituties, zodat ze vrijheid geven aan mensen waar mogelijk en bescherming waar nodig. Daarnaast moet het beleid gericht zijn op constante productiviteitsverbetering van werkers om de goede Nederlandse concurrentiepositie te behouden. Mensen mogen niet het gevoel krijgen dat, terwijl ze in de 21ste eeuw meer mogelijkheden en vrijheid hebben dan ooit, ouderwetse barrières beschermd worden of zelfs nieuwe obstakels opgeworpen.

De tweede observatie is dat de afstand tussen onze politiek en bestuur en de inwoners van ons land is gegroeid en dat deze '*Opleidingskloof*' kleiner moet worden. De posities in onze politiek, ambtenarij en het bedrijfsleven worden grotendeels vergeven op basis van de hoogste diploma's. Omdat in onze moderne samenleving hoogopgeleid en laagopgeleid elkaar bijna niet meer ontmoeten en weinig met elkaar praten wordt dit problematisch. Deze moderne klassenmaatschappij komt niet alleen tot uiting in groeiende sociaaleconomische gezondheidsverschillen, maar ook in overheidsbeslissingen. Mensen voelen dat hoogopgeleide technocraten de koers van het land bepalen, zonder dat deze technocraten zich realiseren

wat de gevolgen zijn voor de middenklasse of zich bereid tonen naar hen te luisteren. De diplomademocratie vervormt overheidsbeslissingen, doordat hoogopgeleide technocraten een significant andere belevingswereld hebben en andere ideeën, voorkeuren, belangen en mogelijkheden tot beïnvloeding ontwikkelen dan laag- en middelbaar-opgeleiden. De stem van de 60% laag- of middelbaar opgeleide burgers klinkt te weinig door in de politiek-ambtelijke besluitvorming: hun opkomstpercentage bij verkiezingen ligt laag, de ruimte voor tussentijdse inspraak is minimaal en de hoogopgeleide politici en ambtenaren leven in een andere (belevings)wereld. De Opleidingskloof (of belevingskloof) leidt tot cynisme onder mensen: 'ze gaan toch hun eigen gang en luisteren niet'. Het vraagt van een links-progressieve PvdA om onze democratie te vernieuwen, zodat de (veronderstelde) rationaliteit en efficiëntie meer menselijk en sociaal tegenwicht krijgen in besluitvorming. Het gevaar is dat de Opleidingskloof een nog sterkere wisselwerking krijgt met de Digitaliseringskloof, die tussen burgers ontstaat door de opkomst van ICT, en waardoor een groep in de samenleving afgesloten kan worden van de digitale maatschappij en economie. Digitalisering zou mogelijkheden moeten bieden voor iedereen en niet alleen gericht zijn op kostenvoordelen die toegang kunnen beperken.

De derde observatie is dat de *normen en waarden waarop solidariteit gebouwd is beter bewaakt moeten worden*. Weliswaar maken collectieve voorzieningen samenlevingen gelukkiger, maar solidariteit is alleen vanzelfsprekend onder mensen die elkaar spreken, begrijpen en naast een identiteit een belang delen. Het vraagt binding om individuele risico's op verlies collectief te delen en te accepteren dat een minderheid één op één profijt zal hebben van deze solidaire regeling. Van oudsher herkent de PvdA de lotsverbondenheid tussen de boven- en middenklasse en de onderklasse, omdat slechte sociale omstandigheden een negatieve weerslag op de hele samenleving hebben en ook mensen waarvan dat op het eerste gezicht niet verwacht wordt door stomme pech een beroep kunnen moeten doen op collectieve voorzieningen als een uitkering of zorg. Omdat deze voorzieningen zowel waardevol als kostbaar zijn, wordt van mensen die dat kunnen arbeid(sets)os), wederkerigheid en een solidariteitsbijdrage verwacht. Het draagvlak voor solidariteit zal de komende jaren onder druk staan door de vergrijzing, de Opleidingskloof en de multiculturele samenleving, die Nederland met 200 nationaliteiten is én blijft. Solidariteit wordt alleen gesteund als mensen een belang en/of identiteit delen en er duidelijke regels zijn voor hen die een beroep op de solidaire regelingen doen en voor degenen die er ondankbaar mee omgaan. De PvdA moet deze normen en waarden waarop solidariteit gebouwd is bewaken. Mensen hebben van nature beperkte rationaliteit en ongelijke capaciteiten, waardoor de eigen verantwoordelijkheid faalt als rechtvaardig inrichtingsmechanisme op elk beleidsterrein. Burgers worden echter nooit ontslagen van hun plicht om hun krachten aan te spreken en zelfstandig vooruit te komen. Vooral voor de PvdA die om solidariteit vraagt van mensen die hard werken, mogelijkheden benutten en zich inzetten voor de maatschappij, is het schadelijk als er getwijfeld wordt of dit nu voldoende gevraagd wordt van gebruikers van publieke voorzieningen. Tegelijk mag beleid om wederkerigheid te controleren nooit omslaan in een hetze waarbij de grote groep 'goeden' gaat lijden onder een kleine groep 'kwaaden' of het vaststellen van 'kwaad' op basis van iets anders dan arbeidsethos, zoals culturele achtergrond, huidskleur of lichamelijke krachten.

Deze drie observaties - de gegroeide individuele mogelijkheden, de noodzaak tot een kleinere Opleidingskloof en een grote waakzaamheid op de normen en waarden waarop solidariteit gebouwd is - zijn de uitgangspunten voor de ideeën in het *Positief Pamflet*, dat een aanzet wil doen voor een optimistisch, links-progressief gedachtegoed voor een moderne PvdA. Dit zijn de 17 ideeën:

1 ONTLAST HET SPITSUUR VAN HET LEVEN: BIED MEER MAATWERK AAN WERKENDE OUDERS

Hoewel de keuzevrijheid groter is dan ooit, kiezen mensen massaal voor een conventionele levensloop: men verlaat het ouderlijk gezin en gaat op zichzelf wonen, doorloopt school en gaat werken, gaat samenwonen (en trouwen), krijgt kinderen, en werkt vervolgens door tot het pensioen. Er zijn wat tijd- en frequentieverschillen op basis van geslacht, opleidingsniveau en levensovertuiging, maar de levensloop blijft grotendeels voorspelbaar. De PvdA gaat oplossingen aandragen voor de problemen die ontstaan gedurende de levensloop van de moderne middenklasse, vaak tweeverdieners (of anderhalfverdieners) met toenemende levens- en arbeidsverwachting. De centrale vraag voor de politiek is: hoe ontlasten we het spitsuur van het leven, dat voor ouders tussen hun 30ste en 50ste levensjaar ligt, zodanig dat men kan blijven werken en productief kan zijn? Mensen hebben in de huidige situatie te weinig ruimte en mogelijkheden. Vrijheid kan worden geboden door maatwerk in de combinatie privé/werk, bijvoorbeeld door een arbeidsproces van 2x4 werkdagen en 2x1 zorgdagen per huishouden, waarbij de werkende ouders het recht krijgen op 'zelfstandig roosteren' (flexibel werken) en de overheid ruimere en goedkopere kinderopvang organiseert dan nu het geval is. In ieder geval moeten werkuren, verlof, zorg en pensioen op lossere wijze ingevuld kunnen worden. Kunnen belasting- en premieafdracht meer levensfase afhankelijk worden, waardoor er meer financiële ruimte ontstaat voor perioden van spitsuur en er minder financiële ruimte resteert voor perioden waarin dit niet noodzakelijk is? Tot slot ligt een combinatie van levensfase afhankelijke pensioenopbouw en hypotheekaflossing (sparen) voor de hand. Door deze vormen van maatwerk ontlast men het spitsuur van het leven, waardoor arbeidsparticipatie, kinderen en mantelzorg in dezelfde levensfase mogelijk zijn.

2 BEZIE TRADITIONELE ARBEIDSMARKTINSTITUTIES OP HUN BIJDRAGE AAN DE MODERNE SAMENLEVING

Individualisering, ontkerkelijking, hoger opleidingsniveau, gestegen inkomens en emancipatie leidden ertoe dat mensen meer zelfstandigheid en mogelijkheden hebben en zelf hun leven willen en kunnen vormgeven. Zo is de keuze voor deeltijdwerk welzijn verhogend als mensen er zelf voor kiezen. Toch heeft de PvdA de neiging te blijven hangen in traditionele verplichte instituties, terwijl mensen nu - de samenleving was immers altijd heterogeen - meer ruimte voor maatwerk kunnen gebruiken. De PvdA kan vernieuwingen voorstellen aan de traditionele arbeidsmarktinstituties. Zo lijkt het tijd voor een vast minimumuurloon in plaats van een minimumweekloon, omdat een uurloon beter aansluit bij de moderne arbeidsmarkt vol deeltijders en zzp'ers. Ontslagregels lijken om wijzigingen te vragen, omdat de bescherming van ons (langlopende) vaste contract internationaal gezien zwaar is,

terwijl internationale concurrentie tot enige flexibiliteit dwingt. Men kan nadenken over een degressieve ontslagbescherming, die bijvoorbeeld vanaf een inkomen van twee keer modaal afneemt. Het lijkt tijd voor één type arbeidscontract waardoor het onderscheid tussen vast en tijdelijk verdwijnt, aangezien (een bovenwettelijk uitgebreid en repeterend aantal) tijdelijke contracten nu worden gebruikt als verlengde proeftijd en mensen niet de vaste aanstelling krijgen die ze nodig hebben voor gemoedsrust, gezinsuitbreiding en de aanvraag van een hypotheek. Demotie met salarisverlaging zou bespreekbaar kunnen worden, omdat dit de arbeidsparticipatie van ouderen kan verhogen en loongebouwen zullen moeten veranderen door de gestegen levensverwachting. Nu het aantal tweeverdieners stijgt, kan men betwijfelen of de uitkeringshoogte- en lengte van werknemersverzekeringen onafhankelijk moeten blijven van de draagkracht van het huishouden. Het is wenselijk dat werkenden hun pensioenbeheerder kunnen kiezen en er democratische inspraak komt op het beheer, de belegging en de aanvulling van de pensioenmiljarden via premies. De opbouw van sociale zekerheidsrechten en pensioenaanspraken zal aan een werkende gekoppeld moeten gaan worden in plaats van aan het traditionele arbeidscontract, aangezien (kwetsbare) mensen steeds vaker wisselen tussen het werknemerschap en het zzp-schap.

3 HERZIE HET JEUGDMINIMUMLOON EN GEEF FLEX-CONTRACTEN EEN RISICO-OPSLAG

Werknemers van 15 tot en met 22 jaar zijn door het wettelijk minimum-jeugdloon (Wmjl) veel goedkoper dan werknemers van 23 jaar of ouder: een 18-jarige werknemer is meer dan de helft goedkoper dan een van 23 jaar of ouder. Hierdoor verworden de traditionele laagopgeleide banen - in het café, (achter de kassa in) de detailwinkel en de taxi - tot 'baantjes' die gerund worden door studenten en scholieren. De loonstandaard wordt naar beneden gedrukt, waarbij de (thuiswonende) scholieren en studenten zich met dat salaris nu de koning te rijk voelen. Daardoor voelen zij minder noodzaak om te investeren in hun opleiding die goed is op langere termijn, terwijl op korte termijn de uitkeringsafhankelijkheid onder volwassen met een basisopleiding stijgt. De wens van de PvdA een goed opgeleide beroepsbevolking en werkgelegenheid voor kwetsbare groepen te hebben dwingt ertoe om het Wmjl te evalueren. Nederland lijkt nu slechter af qua arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid en uitkeringslasten. Ook wordt de PvdA gevraagd te anticiperen op de arbeidsmarktverandering die inhoudt dat mensen niet meer hun hele loopbaan voor dezelfde organisatie zullen werken. Enerzijds hebben mensen meer zelfstandigheid en mogelijkheden, anderzijds volgen veranderingen in het productieproces elkaar sneller op. Om baanzekerheid te geven waar mogelijk en werkzekerheid waar nodig, zal de inzetbaarheid van mensen breder moeten worden door hen voor en tijdens de loopbaan bij te (blijven) scholen (idee 7). Het is belangrijk te beseffen dat simpelweg versoepeling van de ontslagbescherming en uitbreiding van het aantal flexibele contractvormen geen oplossing is. Dit zal leiden tot meer individuele baanwisselingen, maar niet tot meer werkgelegenheid op macroniveau. Daarbij lijken de keerzijden van losse arbeidsverbanden zelfs minder innovatie en een lagere arbeidsproductiviteit te zijn. Omdat een bedrijf het ondernemersrisico via flexcontracten naar het personeel verplaatst, wat praktisch een conjunctuurverzekering op kosten van de belastingbetaler betekent, gaat de PvdA pleiten voor een risico-opslag

op flexcontracten. Werkgevers gaan over korte contracten hogere premies betalen dan over lange contracten. Tevens moeten flexwerkers meer verdienen, als compensatie voor het grotere risico op inkomensverlies.

4 MODERNISEER DE POLDER: EEN STEM VOOR ZZP'ERS EN EEN 'VAKBONDSBONUS'

Niet alleen de Opleidingskloof zorgt voor een democratisch probleem, hetzelfde geldt voor polderpartijen. Vakbonden zijn niet meer representatief voor het personeelsbestand, aangezien ongeveer 20% van de werknemers op dit moment vakbondslid is. Dit noopt tot een modernisering van de polder, waarna alle werkenden (werknemers én zzp'ers) al dan niet online kunnen overleggen en stemmen over hun arbeidsvoorwaarden. De PvdA gaat voorstellen dat de werkgevers afspraken gaan maken met hun ondernemingsraad (OR), waarin werknemers, uitzendkrachten én zzp'ers vertegenwoordigd zullen worden. De OR wordt gekozen door het personeel, waarbij iedereen die op dat moment als werkende is verbonden aan het bedrijf één stem heeft. De OR besluit, na raadpleging van het personeel, of de arbeidsvoorwaarden gelijk gaan oplopen met de algemeen verbindend verklaarde sectorale cao, of dat er onderhandelingen nodig zijn over een bedrijfsarbeidsvoorwaardenovereenkomst (bao). Zo wordt maatwerk mogelijk; het personeel krijgt een grotere stem in elke organisatie. Wettelijke arbeidsvoorwaarden zoals het Wml en verlofregelingen mogen echter nooit ontdoken worden, ook niet met een arbeidsvoorwaardenovereenkomst op bedrijfsniveau. Als het hele personeelsbestand stemrecht heeft, lijkt het vakbondslidmaatschap op het eerste gezicht niet meer nodig. De vakbond houdt echter een essentiële rol: zij onderhandelt over sectorale cao's die door de overheid algemeen verbindend worden verklaard en ondersteunt ondernemingsraden bij hun onderhandelingen over bao's. Een nieuw element is dat vakbondsleden bij een akkoord over de arbeidsvoorwaarden door de OR een 'vakbondsbonus' (een extra loonstijging) ontvangen. Zij ontvangen simpelweg meer profijt van hun contributie: een vakbondslid betaalt voor professionele hulp door de vakbond bij de onderhandeling over de arbeidsvoorwaarden voor al het personeel. Waarom zouden niet-leden die geen contributie betalen aanspraak moeten/kunnen maken op dezelfde arbeidsvoorwaarden?

5 EEN ONDERSTEUNENDE STAAT ALS 'VRIJHEIDSMACHINE' MET EEN BASISINKOMEN

Niet elke Nederlander heeft nu toegang tot de vrijheidsgoederen als een bestaansminimum, veiligheid, gezondheidszorg, huisvesting en onderwijs die noodzakelijk zijn voor handelingsvrijheid en, vaak samen met werk, mensen de ruimte geven voor een gelukkig en goed leven. Er blijven mensen achter. De PvdA gaat pleiten voor een actieve Ondersteunende Staat die emancipeert, activeert en verzekert en daarvoor waar nodig individuen de vrijheidsgoederen aanbiedt waarmee ze gelijke kansen krijgen op eigen benen te staan - de publieke sector wordt een 'vrijheidsmachine'. De huidige 'winnaars' in de samenleving hebben immers vrijwel altijd een steuntje in de rug gekregen van het collectief, zoals via goed onderwijs. De Ondersteunende Staat is actiever en progressiever dan een verschaalde

participatiesamenleving en de traditionele verzorgingsstaat. Er zal onder andere onderzocht moeten worden in hoeverre er een basisinkomen kan worden ingevoerd en waarvoor in tegenstelling tot andere sociale voorzieningen geen eis tot wederkerigheid geldt. Een basisinkomen geeft mensen de zekerheid van een gelukkig, goed leven zonder armoede en biedt meer ruimte voor vrijheid in werktijden en arbeidsbeloning. Een basisinkomen kan leiden tot meer welzijn, betere gezondheid, meer handelingsvrijheid, minder misdaad, betere kinderverzorging, hogere (arbeids)participatie en zo uiteindelijk tot minder kosten voor de belastingbetaler. Voorwaarden bij invoering zijn dat mensen er bij het aanvaarden van werk altijd netto op vooruitgaan moeten gaan en er tegemoetkomingen blijven bestaan voor opvoedingskosten en zorgkosten. Tot slot blijven er altijd mensen die ondanks het aanbod van vele vrijheidsgoederen geen zelfstandigheid, vrijheid en vooruitgang zullen ontwikkelen. Voor deze groep biedt de Ondersteunende Staat een bestaansminimum, want armoede en grote schulden verslechteren de mentale en fysieke capaciteiten van een individu, verhinderen vrijheid en vooruitgang en zijn slecht voor de economische ontwikkeling. Wat slecht is voor het individu, is uiteindelijk ook slecht voor het collectief. De Ondersteunende Overheid moet voor de kansarmen die geen zicht hebben op een baan, een 'employer of last resort' zijn door beschut werk, dagbesteding en participatiebanen tegen een arbeidscontract met Wml beloning aan te bieden.

6 INVESTEER 10% BBP IN INNOVATIE EN VERLAAG DE LASTEN EN RISICO'S VOOR HET MKB

De vrijheidsgoederen geven een internationaal concurrentievoordeel, omdat ze ondernemers en werkenden het vertrouwen geven om risico's te nemen. De Ondersteunende Staat moet daarnaast empatisch en responsief het bedrijfsleven ondersteunen. Het is problematisch dat de publieke sector echter voor een steeds groter deel zelf markt wordt en het bedrijfsleven (en burgers) op afstand houdt met anonimiteit, websites en klantenservice-keuzemenu's. Om het bedrijfsleven te ondersteunen de internationale concurrentie voor te blijven zal de overheid zich gaan concentreren op Nederland als innovatiesysteem. De PvdA gaat pleiten dat Nederland op termijn 10% van het BBP investeert in onderwijs en R&D; met deze extra investering van circa 6 miljard proberen we de best opgeleide beroepsbevolking en het creatiefste bedrijfsleven te ontwikkelen. Het budget wordt deels ingezet voor een lerende economie met circulatie van kennis in toegankelijke netwerken, aftrek van R&D activiteiten en kapitaalinvesteringen, en subsidies aan strategische macrorichtingen. Voor (industriële) innovatie op langere termijn blijkt een overheid die investeert en risico's deelt noodzakelijk te zijn. Een volgend punt van zorg is dat de lastendruk voor het mkb onevenredig hoog is ten opzichte van de zelfstandige en het (multinationale) grootbedrijf dat 'rulings' kan afspreken met de Belastingdienst - zelfs als het geen innovatieve en/of groeiende onderneming is. De PvdA gaat verzoeken dat rulings en lagere effectieve tarieven openbaar worden en dat de belastingdruk tussen kleine en grote bedrijven gelijkmatiger wordt verdeeld. Het tarief van de Venootschapsbelasting (Vpb) wordt minstens verhoogd naar het EU-gemiddelde: het is logisch dat bedrijven in Nederland op een normaal niveau winstbelasting betalen. Sociaal ondernemerschap gaat fiscaal gestimuleerd worden. Bedrijven die investeren in innovatie, duurzaamheid of kinderopvang

krijgen een Vpb-korting. Bedrijven worden opgeroepen om banen die naar lageloonlanden zijn gegaan (offshoring) terug te halen. Tot slot moeten werkgeverslasten, zowel de lastendruk als de financiële risico's bij ziekte en ontslag, omlaag om het aantrekkelijker te maken voor het mkb om mensen aan te nemen en gaat er geëxperimenteerd worden met regelvrije zones om de wijkeconomie te steunen.

7 INTRODUCEER EEN SCHOLINGSRECHT, EEN OPLEIDINGS-PLICHT EN EEN 'DUBBEL' LEERRECHT

Een probleem van de 21ste eeuw is dat de werkgelegenheid en baan zekerheid van de middenklasse onder druk komt te staan door technologisering, digitalisering en internationale concurrentie. De meest kansrijke oplossing is constante (bij)scholing tijdens de loopbaan (zoals gezegd bij idee 4), maar dit gaat niet vanzelf. De PvdA gaat voorstellen dat werknemers een scholingsrecht krijgen en werkgevers een opleidingsplicht. Hiertoe spaart men een persoonlijk scholingsbudget uit een percentage van de loonsom, waarbij het budget bij een baanverandering wordt overgedragen naar de nieuwe werkgever. Een werknemer zal in principe elke drie jaar in overleg met de (nieuwe) werkgever bijscholen, waarvoor de werkgever werktijd beschikbaar maakt. De Ondersteunende Staat biedt daarnaast werklozen individuele scholing, met speciale aandacht voor digitalisering. ICT zal in de 21ste eeuw steeds vaker en breder worden ingezet om knelpunten in onze economie en maatschappij op te lossen. De vernieuwingen in mobiele communicatie, transport, dataopslag en dergelijke volgen elkaar op. De voordelen zijn duidelijk: er is meer in minder tijd en met minder kosten mogelijk dan vroeger. Een nadeel is dat onze samenleving exponentieel complexer en sneller wordt. Niet iedereen kan het bijbenen als het bedrijfsleven en de overheid steeds meer digitaliseren om hun dienstverlening efficiënter te maken. Er is gerede kans dat de Opleidingskloof en de Digitaliseringskloof elkaar versterken. Tot slot gaat de PvdA zich buigen over de vraag hoe we ouderen (en onszelf) kunnen voorbereiden op de nieuwe 'tweede carrière' na de kinderen en het doorwerken tot (minstens) de 70ste verjaardag in de toekomst. De PvdA gaat pleiten voor een 'dubbel' leerrecht, waarbij mensen recht krijgen op wettelijk collegegeld en studiefinanciering voor zowel de eerste fase van hun carrière ('jonge leerrechten') als voor de tweede fase van hun carrière ('oude leerrechten'). Door de oude leerrechten op de helft van de loopbaan kan de productiviteit verhoogd worden en indien gewenst de loopbaan bijgestuurd, waardoor het negatieve verwachtingen- en eisenpatroon van werkgevers ten aanzien van oudere werkenden verandert. Een 'scholings-sabbatical' gaat normaal worden.

8 LAAT DE (EUROPESE) STAAT INVESTEREN OM DE MARKT-ECONOMIE TE ONDERSTEUNEN

De Haagse discussie richt zich teveel op het snel terugdringen van het begrotingstekort en de staatsschuld, terwijl deze in internationaal en historisch perspectief beperkt zijn en de overheidsfinanciën volgens het CPB op lange termijn op orde. De PvdA zou moeten geloven dat, bij uitstek in crisistijd, een actieve macro-economische rol van de overheid noodzakelijk is. Daarom worden traditionele doelstellingen van macro-

economisch beleid opnieuw gewaardeerd: duurzame groei, maximale werkgelegenheid, gematigde inflatie, een evenwichtige betalingsbalans en een gelijkmatige inkomensverdeling. De centrale vraag anno 2015 is: hoe ontwikkelen we groei en (meer) werk? Het (Europese) bedrijfsleven en bankwezen laten het op dit moment door slechte vooruitzichten en schulden afweten. Europa verliest economische macht ten opzichte van China en de VS. De Ondersteunende Staat moet daarom investeren: de overheid kan waardevolle (quasi-) publieke goederen organiseren, is zeer kredietwaardig ten opzichte van marktpartijen en leent tegen historisch lage rentes. Het is de aangewezen partij om de besparingen van huishoudens en pensioenfondsen te investeren in de echte economie, zodat dit niet blijft hangen op beurzen. Er komt daarom een procentuele Europese investeringsnorm voor fysieke en digitale infrastructuur, duurzaamheid en onderwijs en er komt meer ruimte in de tekortregel. De focus op overheidsfinanciën op lange termijn betekent een nieuwe rol voor de Europese Commissie ten opzichte van EU-lidstaten. De EC moet vaker een uitruil voorstellen: minder tekortreductie op korte termijn voor structurele hervormingen die op langere termijn de economie en overheidsfinanciën versterken. Het project Europa én landelijke politici ondergaan groot vertrouwensverlies als lidstaten jaarlijks tegen de wens van burgers in worden gedwongen hardhandig in hun begroting te snoeien en tegelijkertijd op lange termijn hun instituties niet op orde maken. Tot slot krijgt ook de Europese Centrale Bank een nieuwe rol: net zoals de Federal Reserve in de VS krijgt de bank naast de inflatiedoelstelling een werkgelegenheidsdoelstelling.

9 STIMULEER WERK, GELIJKHEID EN GROEI; BELAST VERMOGEN, VERVUILING EN OVERSPAREN

De bewijzen stapelen zich op dat meer (sociale) gelijkheid rechtvaardiger én economisch verstandiger is: het leidt tot meer economische groei, een hoger gezondheidsniveau, meer sociale binding en groter geluk in een samenleving. De PvdA gaat hiermee aan de slag. De PvdA gaat pleiten voor een lagere belasting op werknemerschap om werkgelegenheid en koopkracht te stimuleren en een hogere belasting op milieu- en landschapsvervuiling, bedrijfswinsten, (verwaarlozing van) huizenbezit en groeiend of stilstaand vermogen om schadelijk gedrag te verminderen en kapitaal af te romen voor publieke uitgaven. Tevens moet er meer progressiviteit komen in de vermogens- en inkomstenbelasting. De inkomens van grootverdieners lopen nu uit de pas met de individuele productiviteit. De top van het bedrijfsleven verdient nu 200 keer meer dan de laagstbetaalde werknemer, waar dit enkele decennia terug 20 keer meer was. Topinkomens weerspiegelen niet langer de productiviteit, maar de marktmacht van de bedrijfstop. Marktmacht is hier het vermogen om zonder een correctie van aandeelhouders, personeel of cao de eigen beloningen te bepalen. De PvdA gaat niet mee in de illusie dat grootverdieners en/of talenten bij een lichte belastingverhoging naar het buitenland verhuizen, terwijl werklozen een zo laag mogelijke uitkering moeten krijgen omdat ze anders nooit een baan zoeken. Werk geeft naast inkomen waardering, reputatie en een sociaal netwerk en zeker voor de hoogste inkomens zijn dit prikkels om meer uren te maken. De PvdA vindt natuurlijk wel dat (extra) inspanning altijd financieel moet worden beloond. Een inkomensachteruitgang zoals in het huidige bestel bestaat door het verliezen van toeslagen en fiscale kortingen bij een bepaald inkomen, is sociaal

onrechtvaardig en economisch onverstandig. Tot slot moet het (verplichte) oversparen in Nederland omlaag, omdat de onnodig lage bestedingen van huishoudens de economische ontwikkeling remmen. Dit kan door de aftrekbaarheid van pensioenpremies te maximaliseren op een inkomen van twee keer modaal en weer gedeeltelijk aflossingsvrije woninghypotheken toe te staan, terwijl de hypotheekrenteaftrek wordt afgebouwd om prikkels tot overlenen te verminderen.

10 VERKLEIN DE 'OPLEIDINGSKLOOF': MEER KIEZERS EN MEER DEMOCRATISCHE KEUZE

Onze politiek en ambtenarij (vierde macht) zijn meritocratisch: posities worden grotendeels vergeven op basis van de hoogste diploma's. Dit is van oudsher zo in Nederland, maar in onze moderne samenleving is dit problematisch, omdat hoogopgeleid en laagopgeleid elkaar bijna niet meer ontmoeten en weinig met elkaar praten. Er is polarisatie ontstaan. De moderne klassenmaatschappij komt niet alleen tot uiting in groeiende sociaaleconomische gezondheidsverschillen, maar ook in overheidsbeslissingen. De diplomademocratie vervormt keuzes binnen de publieke sector, doordat hoogopgeleiden vaak significant andere ideeën, voorkeuren, belangen en beïnvloedingsmogelijkheden hebben ontwikkeld dan laag- en middelbaar-opgeleiden. De stem van de 60% laag- of middelbaar opgeleide burgers klinkt te weinig door in de politiek-ambtelijke besluitvorming: hun opkomstpercentage bij verkiezingen ligt laag, de ruimte voor tussentijdse inspraak is minimaal en de hoogopgeleide politici en ambtenaren leven in een andere (belevings)wereld. Deze 'Opleidingskloof' zorgt voor cynisme bij mensen: 'ze gaan toch hun eigen gang en luisteren niet'. De PvdA kiest voor meer democratie om de diplomademocratie bij te sturen. Ten eerste wordt gepleit voor een opkomstplicht bij verkiezingen zoals die ook in België bestaat waardoor de stem van laag- en middelbaar opgeleiden beter gehoord zal worden. Daarnaast moeten, om de kiezersopkomst te verhogen, de verkiezingsdagen net als in de rest van Europa naar zaterdag en komt er de mogelijkheid om online te stemmen. Bij Tweede Kamerverkiezingen mogen mensen straks twee stemmen uitbrengen, namelijk één op hun favoriete volksvertegenwoordiger en één op hun favoriete minister-president, waardoor het (in)formatieproces meer sturing krijgt. De Eerste Kamer gaat om de vier jaar rechtstreeks worden gekozen. De Provinciale Staten en waterschappen worden één functioneel ambtelijk bestuur onder de Commissaris van de Koning. Tot slot moet men kijken of er met een G1000 democratie zou moeten gaan worden gewerkt, zoals ook in België al gebeurt, en of vaker (online) referenda gehouden kunnen worden, zoals in Zwitserland.

11 WERK AAN GROENE ENERGIE, ELEKTRISCHE MOBILITEIT EN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

De PvdA gaat een ambitieuze duurzaamheidsagenda uitdragen waarvan de middenklasse de 'groene-energie-winnaar' wordt, zodat deze omwenteling kan slagen. Dit kan door betere isolatie van woningen, waarvoor toegankelijker krediet moet komen, gebruik van slimme energiemeters, verplichte zonnepanelen bij nieuwbouw en korting op groene energie, waardoor de

gasrekening daalt. Ook moet de energiebelasting voor huishoudens (de kleingebruikers) omlaag, betaald uit een hogere energiebelasting voor de zware industrie (de grootgebruikers). Voer tegelijkertijd een belasting in op fossiele brandstoffen en schaf de huidige subsidies af. De PvdA wil een verplicht, stijgend aandeel groene energie voor energieleveranciers. De regering komt met een opbouwplan voor zelfvoorzienende milieuvriendelijke energie in Nederland, inclusief een afbouwplan voor kolencentrales, kernenergie en gaswinning. De aardbevingen in Groningen zijn hiervoor dé aanleiding. Ook moet breed worden ingezet op de overgang naar elektrisch (privé)vervoer: ons kleine land is hiervoor perfect. Maak het mogelijk dat benzinstations worden omgebouwd tot elektrische oplaadpunten. De omschakeling naar elektrisch vervoer, techniek en infrastructuur sluit aan op een groene energievoorziening, omdat elektriciteit goed duurzaam opgewekt kan worden. Tot slot moet, gelet op de beleidsdoelstellingen van een betere volksgezondheid en minder milieuvervuiling, betaald parkeren ook in rustigere, rijke wijken ingevoerd worden. Deze vaste lasten vallen nu, door de vormgeving als congestieheffing, onevenredig hard bij de midden- en lagere inkomens die in de drukkeren wijken wonen. Elektrische auto's krijgen (deels) ontheffing van betaald parkeren. Het sluitstuk van de 'groene' economie is de overgang naar een circulaire economie: alle producten moeten hernieuwbaar worden. Dit betekent een uitbreiding van het statiegeld programma, inzet op afvalscheiding (papier, plastic, glas en gft) en de stapsgewijze invoering van biologisch plastic.

12 CREËER GELIJKERE STARTPOSITIES: KINDEREN VANAF 2 JAAR NAAR EEN GEMENGDE (VOOR)SCHOOL

Er bestaat nu grote ongelijkheid in menselijk kapitaal, grotendeels veroorzaakt door verschillen tussen ouders op het gebied van opleiding, sociale vaardigheden en culturele kennis. Kinderen kunnen hun achterstanden op latere leeftijd (bijna) niet meer repareren. Concentratie van kinderen uit de lagere sociaaleconomische groepen op één school zorgt daarbij voor een extra afname van de kansen van alle leerlingen. Tegelijk blijkt dat ouders met een hogere sociaaleconomische status hun kinderen als eerste inschrijven bij de beste scholen, vaak al bij de geboorte, wat leidt tot positieve concentratie. Zo groeien de verschillen, ondanks de inzet op de best opgeleide leraren, een uitgekiend curriculum en goede huisvesting. De PvdA gaat bepleiten dat alle kinderen vroegtijdig, nog voor de basisschool, toegang hebben tot kwalitatief goed onderwijs waarbinnen de sociaaleconomische samenstelling gemengd maar gebalanceerd is. Ten eerste door kinderen vanaf 2 jaar op de dagopvang spelenderwijs meer te gaan leren op het gebied van sociale vaardigheden en ICT. Weliswaar moet daarvoor extra geïnvesteerd worden in de (hoeveelheid) begeleiders, maar op deze manier zullen de intellectuele en sociale capaciteiten van de toekomstige beroepsbevolking stijgen ten opzichte van omliggende landen. Ten tweede zal er een redelijk maximum gesteld moeten worden aan het aandeel leerlingen uit de laagste sociaaleconomische groep. Leraren op scholen met veel achterstandsl leerlingen zouden een 'achterstandstoeslag' moeten krijgen als blijk van waardering. Tot slot moeten juist voor kinderen waarvan de ouders niet tot de hoogste sociaaleconomische groep behoren de mogelijkheden om te stapelen en omwegen te maken in hun leertraject behouden blijven, zodat 'late' leerlingen ook vooruitgang kunnen realiseren. Het mbo en de havo worden samengevoegd en de selectiecriteria en

belangrijke (profiel) keuzemomenten zo ver mogelijk naar achter geschoven, zodat leerlingen die breed opgeleid zijn op zo een volwassen mogelijke leeftijd hun toekomstkeuzes kunnen maken en er achteraf geen spijt ontstaat.

13 BETER ONDERWIJS: UNIVERSITAIR OPGELEIDE LERAREN EN BELONING VOOR UITMUNTENDE STUDENTEN

Het is zorgwekkend dat 25% van de lessen op scholen wordt gegeven door leraren zonder bevoegdheid. Scholen moeten openbaar maken hoeveel onbevoegde leraren er werken en hoe de opleiding zo snel mogelijk in orde komt. De PvdA gaat pleiten voor een universitaire opleiding voor nieuwe leraren en een (gesubsidieerde) bijscholingsplicht voor de huidige generatie. Digitalisering en ICT krijgen een centrale plek in de opleiding en het moderne curriculum op de basis- en middelbare school. Het is essentieel dat de beste leraren onze kinderen actuele kennis en kunde leren. Ook de standaard voor de leerling gaat omhoog: de leerplicht moet strakker worden gehandhaafd, een maatregel die vooral ten goede komt aan de toekomstkansen van kinderen waarvan de ouders tot een lagere sociaaleconomische groep behoren. De Onderwijsinspectie moet bovenstaande veranderingen via onaangekondigde inspecties controleren. Scholen die ondermaats presteren worden gekort op hun rijksbijdrage. Tevens krijgt de Inspectie de bevoegdheid om te besluiten dat schoolgiganten opgedeeld gaan worden, omdat zij door fusies zo groot zijn geworden dat de kwaliteit van de opleiding eronder lijdt. Het budget voor mbo 3-4 en hbo wordt vergroot: daar valt de grootste maatschappelijk en economische winst te behalen. Om opleiden tot werkloosheid tegen te gaan, worden scholen verantwoordelijk voor het organiseren van stageplekken: een mbo-opleiding zonder stageaanbod sluit. De overheid gaat samen met werkgeversorganisaties vakmanscholen stichten waar op mbo niveau praktische vaardigheden worden aangeleerd die aansluiten bij de wensen van het bedrijfsleven. Nederland is nergens zonder goede vakmensen die meer waardering en betere toegang tot scholing moeten krijgen. Hetzelfde geldt voor universitair opgeleiden. Daarom verandert voor de succesvolle student het collegegeld: een student die nominaal zijn bachelor afrondt (met een uitzondering voor een bestuursjaar), mag twee masters tegen het wettelijk collegegeld volgen. Dat is de beloning voor 'uitmuntend' studeren.

14 GEEF DE WIJKAGENT EEN 'BUITENTOESLAG': ZONDER VEILIGHEID GEEN INDIVIDUELE VRIJHEID

Angst voor onveiligheid zorgt ervoor dat mensen binnen blijven zitten, zich afsluiten van onze samenleving, en zich gevangen voelen. De PvdA gaat de veiligheid van burgers hoger op haar agenda zetten, als noodzaak voor bestaanszekerheid en vrijheid. Daartoe moeten niet alleen strafmaten gehandhaafd worden, ook preventie is noodzakelijk: overheidsinterventie moet zowel disciplinerend als vrijheid gevend zijn. Het voorkomen van criminaliteit en misdaad is beter dan achteraf bestraffen in een sfeer van verbolgenheid en haat. Zeker in de grote steden gaan de PvdA-fracties meer nadruk op preventieve en actieve veiligheid leggen. De groei van het aantal inwoners, culturen en talen in de stad vergroot de kans op (het gevoel van) onveiligheid. Alleen veilige diversiteit maakt van de grote steden een broedplaats van innovatie en creativiteit en een aantrekkelijke

woonomgeving. De politiek moet een duidelijke positie innemen. Zo zouden asociale gezinnen die het samenleven van bewoners in (sociale) woningbouw onmogelijk maken, geconfronteerd moeten worden met corrigerende maatregelen. Actieve burgers verdienen steun van het gezag. Het is daarom belangrijk dat bewoners altijd terugkoppeling (kunnen) ontvangen over wat er met hun aangifte is gedaan. De PvdA gaat pleiten voor de uitbreiding van het aantal wijkagenten, die ook als taak hebben goed burgerschap te stimuleren. De extra inzet is vooral nodig in de avonden, als de overlast het grootst is. Dit vraagt wat van de politie. Wijkagenten in zware wijken gaan daarom een 'buitentoeslag' ontvangen, die het belang en zwaarte van de werkzaamheden benadrukt en compenseert voor onregelmatige, late werktijden.

15 BEHANDEL STRAATCRIMINELN EN KAPITAALCRIMINELN GELIJK: GEEN KLASSENJUSTITIE

Weliswaar zorgen straatcriminelen door hun vernieling, diefstal, beroving en mishandeling voor de grootste gevoelens van onveiligheid in de publieke ruimte, maar hun gedrag is qua materiële schade nauwelijks te vergelijken met de schade van kapitaalcriminelen. Kapitaalcriminelen die zich schuldig maken aan belastingontduiking, bedrijfsfraude, economische criminaliteit en corruptie creëren schade die (materieel) vele malen groter is. De winsten die behaald worden met witteboordencriminaliteit zijn extreem hoog, zeker in vergelijking met diefstallen, inbraken, autokraken en beroving, en kunnen bovendien uitsluitend worden bemachtigd door mensen en organisaties die beschikken over kennis en kapitale mogelijkheden. Het is belachelijk dat kapitaalcriminaliteit afgekocht of verminderd bestraft kan worden door 4 miljoen van de illegaal verkregen 5 miljoen te retourneren: deze klassenjustitie resulteert immers nog steeds in een diefstal van 1 miljoen. De PvdA gaat de ongelijke behandeling van blauweboordencriminaliteit en witteboordencriminaliteit aan de kaak stellen. Inbrekers, dieven en hasjismokkelaars hebben deze 'afkoopmogelijkheid' als straatcrimineel niet. De ongelijke behandeling wordt nu verdedigd op basis van efficiencyoverwegingen, maar is niet rechtvaardig. De politie-inzet op organisatiecriminaliteit en machtsmisbruik door bedrijven (inclusief multinationals) moet worden vergroot. De persoonlijke aansprakelijkheid van leidinggevenden bij witteboordencriminaliteit moet worden vergroot, zowel in de private als in de publieke sector. Extra boete-inkomsten uit de bestrijding van kapitaalcriminelen worden toegevoegd aan het landelijke budget voor de politie.

16 BEWAAK DE RECHTMATIGE HUUR VAN SOCIALE WONINGBOUW EN VOORKOM 'GETTO'S'

Het is asociaal en onnodig dat er wachtlijsten ontstaan voor lagere inkomens, omdat mensen met hoge inkomens in sociale woningbouw blijven wonen, terwijl zij privaat een woning kunnen huren of kopen (ook scheefhuren genoemd). De PvdA staat voor sociale huurwoningen voor iedereen die dat nodig heeft. Daarom is het belangrijk beter toe te zien op het rechtmatig gebruik (of huur) van de sociale woningbouw. Corporaties krijgen de vrijheid om deze hoge inkomens een individuele huurdersheffing, ter hoogte van het verschil tussen de marktconforme huurprijs en de sociale huurprijs

plus een boete, op te leggen. Daarnaast komt er een verhuisplicht vanaf een bepaald inkomensniveau, naar analogie van het campuscontract. Een andere wens is dat woningcorporaties meer rekening houden met de samenleving en hun huurders. De woningcorporaties mogen uitsluitend investeren in hun kerntaak: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen voor de lagere inkomens. Overschotten uitkeren aan externe partijen is niet toegestaan en huurstijgingen zijn gemaximeerd. Nieuwe sociale woningbouw wordt ontworpen en gebouwd in samenspraak met de nieuwe huurders om het woonwelzijn te maximaliseren. Daarnaast krijgt elk blok van huurwoningen (analoog aan een VVE) een bewonerscommissie, die overlegt met de woningcorporatie en de gemeente. Zo krijgen huurders een krachtigere stem. Tegelijkertijd wordt van huurders verwacht en in het huurcontract opgenomen dat zij goed met hun woning omgaan en ook investeren door bijvoorbeeld op te knappen. Het doel is goede huisvesting voor lage inkomens: een gedifferentieerde woningvoorraad die meebeweegt met voorkeuren van bewoners. Om 'getto's' te voorkomen mogen corporaties aan sociaaleconomisch spreidingsbeleid doen, gebaseerd op sociaaleconomische en culturele kenmerken, zodat wijken meer gemengd worden.

17 ONDERSTEUN INTEGRATIE: IMMIGRATIE MET BAANKANS, SNELLERE PROCEDURE EN TAALPLICHT

Voor internationale solidariteit moet het ontwikkelingssamenwerkingbudget significant blijven. Tevens moeten asielzoekers uit ramp- en oorlogsgebieden een humaner welkom (bed, bad en brood) ontvangen. De PvdA gaat tegelijkertijd pleiten voor een selectiever immigratiebeleid waarin baankans doorslaggevend wordt. Nu is de opleidings- en arbeidsmarktpositie van mensen die naar Nederland komen slecht: slechts één op de vijf migranten is hoogopgeleid, de gemiddelde migrant is lager opgeleid dan de zittende bevolking en de werkloosheid onder migranten is hoger. Dit leidt tot scheve gezichten en ongenoegen. De PvdA kan daarom uit solidariteit beter inzetten op (budget voor) ontwikkelingssamenwerking om de economie van migrantenlanden te verbeteren. Dit is de enige kansrijke richting om de hoeveelheid immigratie- en asielaanvragen op termijn te verminderen. Om participatie succesvoller te maken gaat de PvdA voorstellen dat de overheid een (verplichte) taal cursus en inburgering cursus aanbiedt die bij aankomst starten. Het grootste participatieprobleem ligt alleen niet bij de nieuwe immigranten, maar bij de veel grotere groep die soms al decennia in ons land woont maar nog steeds de Nederlandse taal niet beheerst. Daarom komt er een leeftijdsonafhankelijke taalplicht: iedereen, onafhankelijk van zijn of haar geboorteplek, moet op een basisniveau Nederlands kunnen. Van immigranten wordt verwacht via werk, onderwijs en taal mee te doen; daarom ondertekenen immigranten een participatiecontract en beloven zij de rechtstaat, culturele verschillen en normen en waarden te onderschrijven. Een hardnekkig probleem blijft echter dat immigranten van de derde generatie niet worden aangenomen door werkgevers, terwijl ze perfect Nederlands spreken en een goede opleiding hebben gevolgd. Dit is de Integratieparadox waaruit teleurstellingen kunnen ontstaan die leiden tot etnische spanningen of juist een isolatie of een vlucht uit de samenleving. Al dan niet bewuste discriminatie op de arbeidsmarkt en in de samenleving moet worden bestreden en vervolgd omdat dit uitsluit en participatie verhindert.

TOT BESLUIT

Het *Positief Pamflet* presenteerde 17 links-progressieve ideeën voor een moderne PvdA. Waarom? Omdat het zoemt in de partij en ik denk dat je bij onvrede beter vooruit kan kijken hoe het beter kan, dan achterom kijken om te vervallen in conservatisme. Daarnaast is het duidelijk dat het sociaaldemocratisch gedachtegoed moet veranderen om aansprekend te blijven in de moderne samenleving. Dit is geen makkelijke opgave, maar het is het waard. Van de politieke partijen in Nederland is de PvdA de enige die daadwerkelijk probeert zelfstandigheid, vrijheid en vooruitgang voor iedereen te realiseren; een doelstelling die de komende jaren belangrijk, dwingend én populair blijft. De sociaaldemocratie verdient voldoende stemmen om een bepalende rol te blijven spelen in de Nederlandse politiek.

De PvdA mag als links-progressieve partij trotser zijn op wat zij de afgelopen decennia heeft bereikt en met meer hoop de toekomst tegemoet treden. Een inhoudelijke modernisering kan wonderen doen. Mensen hopen op een PvdA die bouwt aan een Ondersteunende Staat die hen de vrijheidsgoederen verschaft zodat ze hun eigen weg vooruit kunnen bepalen en het bedrijfsleven ondersteunt om groei en banen te realiseren. Dit past bij de moderne tijdgeest. Nederland gaat vooruit, alleen blijven er mensen achter, gevangen zonder kansen en mogelijkheden. Zo is er bijvoorbeeld een moderne klassenmaatschappij ontstaan langs de dimensie hoogopgeleid-laagopgeleid, die zich uit in sociaaleconomische gezondheidsverschillen en vervormde overheidsbeslissingen. Mensen zien dat en weten dat het onnodig is: ons land heeft de welvaart om meer mensen een zelfstandig en vrij leven met mogelijkheden tot vooruitgang te bieden.

Tot slot een vrijwaring: de ideeën in het *Positief Pamflet* zijn een beperkte opsomming. Er zijn onderwerpen die niet besproken zijn en zeker aandacht verdienen, maar ik moest kiezen. Mijn doel was om een kort pamflet te maken dat kan inspireren en ik zie uit naar reacties, correcties, suggesties en uitbreidingen. Als laatste, grote dank aan alle mensen die mij hielpen door hun scherpe blik en hun suggesties bij eerdere versies van dit pamflet.

Wimar Bolhuis

April 2015, Den Haag

